

אל תקרי הליכות אלא הלכות

תשובות מעלון קודם

ג. האם מותר להניח רב-קו בנעלו לפני כניסת השבת, ולנעול את הנעליים הללו בשבת כאשר הרב-קו בתוכם, וללכת עמהם כך למקום חפצו (כגון לכותל), בכדי לחזור באוטובוס במוצ"ש?
 י"א שאסור, שכן הליכה זו היא מפני שמוביל בנעלו רב קו שיהיה מוכן לו לשם חזרתו בו במוצאי שבת, ואילו לא כן הוא לא היה הולך למקום הרחוק כלל בשבת. וגם משום מוקצה יש לאסור, שכן זהו טלטול מן הצד לצורך דבר האסור - שאסור הוא בשבת. (צי"א חלק יד סי' לו אות ב, שם חלק יט סי' יד אות א)
 וי"א שהמיקל במקום שיש עירוב יש לו על מי לסמוך. (ילקו"י שבת כרך ב עמ' תנא. והוסף שמה שכתב צי"א הנ"ל אין זה מוכרח, ויש להשיב על דבריו) הלכה: ראוי להתמיר בזה, והמיקל יש לו על מי לסמוך.

ד. האם מותר בשבת להכניס בגדים מלוכלכים שלבש היום, לתוך מכונת כביסה (שאינה פועלת)?

י"א שאסור. (חלקת יעקב ח"ב סי' פה. ע"ש שמנה כמה טעמי איסור בזה) וי"א שמותר. (שו"ת שער שמעון אחד ח"ב סי' נג, שו"ת משנ"ה ח"ד סי' מד [אם דרכו בכך ביום חול]) הלכה: מותר.

ה. האם מותר לפתוח שקית מגבונים חדשה בשבת?

אסור. (כי בו שבת ח"ג עמ' תרטו) וכך נימק (שם): בבדיקה יסודית שערכתי, מצאתי שצורת חבילת מגבונים עשויה כך שהחור לא פתוח, אלא מחובר הוא יחד עם האריזה, ועל ידי משיכת המדבקה השקופה העליונה נמשך גם העיגול ונקרע מהשקית, ועל ידי כך נעשה נקב להוצאת המגבונים, וזה ממש עשיית כלי כמו פתיחת שקית טישו דרך הקבוקב, שהוא אסור בשבת.

ו. האם מותר לערוך הגרלה לילדי התהלים ואבות ובנים בשבת, על ידי חלוקת כרטיסים שעל גביהם מספר?

אסור. אולם בלי כרטיסי הגרלה מותר, שכן זו הגרלה לחיזוק אמירת תהלים ולימוד אבות בנים. (שש"כ פרק טז הלכה מח) ונשאל בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' עח עמ' נג), האם מותר לערוך הגרלות בשבת ויום טוב בחברות תהלים ומתמידים? והשיב: שדבר זה מבואר במשנ"ב (או"ח סי' שכב ס"ק כד) בשם מ"א, שלצורך מצוה כגון מי יעלה לתורה או מי יאמר קדיש מותר. והוסף הרב בשם שבות יעקב (ח"ג סי' כד), שעל ידי פתקאות (כרטיסי הגרלה) גם בחברות תהלים ומתמידים אסור לערוך הגרלה. וסיים הרב שאם עריכת הגורל בחברת תהלים ומתמידים אינו לצורך כעין זה, יש מקום להתמיר.

הלכה: לערוך גורל בכרטיסי הגרלה כאמור אסור בשבת, אולם בלי כרטיסי הגרלה כגון בחירת ספרה שהקולע בה זוכה מותר, כשישנו צורך בחיזוק אמירת תהלים או לימוד אבות ובנים.

ז. האם מותר להפריד בשבת שקית תה כפולה המצויה כיום לשני חלקים?

אסור. (מנחת א"ח ח"ג עמ' סט, כי בו שבת שם עמ' תריג) וכך נימק בספר כי בו שבת (שם): שהרי קורע את העטיפה, ואף שבמאכל עצמו אין מחתך, כאן האוכל מופרד כבר וכל חלק עומד בפני עצמו בשקית נפרדת, והוא חותך ומפריד שקית משקית. ואינו דומה לגביעי לבן (שנחלקו הפוסקים אם מותר להפריד), כיון ששם היא עשויה להפרידה, אבל שקית תה אינה עשויה להפרידה, ולכן אסור.

פסקי ההלכה המובאים בעלון אינם באים להכריע בין דעות הפוסקים, כי מי יוכל להכריע בין המאורות הגדולים, אלא מיועדים הם להמון העם לדעת מה יעשה ישראל, וכעצה טובה קא משמע לן איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם. וממילא כל שהוא בר הכי יפסוק ההלכה על פי מה שהעלה מלימוד הסוגיא והמסתעף ממנו בעיון, וינהג על פי רבותיו.

א. שמעון נפטר בשיבה טובה מן העולם והניח בן ובת. שמעון לא כתב צוואה, כך שמדין תורה הבן לבדו יורש הכל, אלא שלפי חוקי המדינה כל זמן שאין הבת חותמת על ויתור חלקה בירושה, אין הבן יכול לממש את זכותו. האחות טוענת שאינה מחויבת לחתום על ויתור חלקה בירושה לטובת אחיה, ותמורת חתימתה היא דורשת פיצוי הולם. האם טוען שאחותו מחויבת לחתום ללא תמורה, מדין השבת אבידה. עם מי הדין?

נחלקו הפוסקים בשאלה האם הבת מחויבת לחתום על ויתור חלקה בירושה לטובת אחיה, או שאינה מחויבת בזה. י"א שהיא מחויבת מדין השבת אבידה, וממילא אינה יכולה לדרוש על כך תשלום. וי"א שאינה מחויבת מדין זה, וממילא יכולה לדרוש תשלום עבור חתימתה על ויתור. בשו"ת רב פעלים (ח"ב חו"מ שאלה טו) הביא שיטות פוסקים בשאלה זו לכאן ולכאן, והסיק שיכולה הבת לסרב לחתום על ויתור חלקה בירושה עד שיפייס אותה אחיה, וסך הפיוס יהיה לפי ראות עיניהם של בית דין שבערים. והוסיף: "ומשם הגדולים שמענו שעשו השערה עשרה למאה (היינו 10%) מהחלק של אחיה בירושה". ע"ש. ובשו"ת יביע אומר (ח"ט חו"מ סי' ה) הביא עוד פוסקים בעניין, ונטה יותר לומר שמחויבת האחות לחתום על ויתור חלקה בירושה לטובת אחיה ללא תמורה, אולם הסיק (כעין מה שהסיק בשו"ת רב פעלים הנ"ל), שתוכל האחות לטעון 'קים לי' כפוסקים הסוברים שאינה מחויבת לחתום, ולכן יתן האח פיצוי כספי לאחותו כדי שתסכים לחתום על ויתור חלקה בירושה לטובתו, וסיים שאם תסכים האחות לחתום ללא תמורה על ויתור, תבוא עליה ברכת טוב. ע"ש.

וכן הלכה למעשה. (וכן הדין כשישנן כמה אחיות שיש לפייס את כולן). [יש שתמחו מדוע אין מחייבים את האחות לחתום על ויתור חלקה בירושה לטובת אחיה, מדין השבת אבידה, והרי אי אפשר לטעון 'קים לי' נגד שו"ע שפסק (חו"מ סי' רסה סעי' א): "הוראה את האבידה חייב להשיבה בחינם". ואפשר ליישב על פי מה שנחלקו הראשונים בשאלה אם יש חיוב לרופא (וטרניר) לרפאות את בהמת חבירו, מדין השבת אבידה. דעת הר"ן ורשב"א שמחויב בכך ללא תמורה (כשאין אחר שיעשה זאת), ואילו דעת התוס' והרא"ש שאין לו חיוב בזה. (הובא מחלוקתם בהגהות רע"א שם סי' רנה סעי' א). וביארו האחרונים את שיטת התוס' והרא"ש שאין חיוב על האדם להשיב את ניכסי חבירו, אלא רק להשיב לו את מה שנאבד ממנו. (וכן נחלקו בזה מחנ"א ונתח"מ, לענין אם יש חיוב להודיע לחבירו שפלוני זיכה לו חפץ, דהיינו שתחילה זכה בדבר שאינו יודע עליו) כמו כן בזמנינו שהבן קיבל ירושה שאינה ניתנת למימוש. (ואינו דומה לדבר שהיה אצלו ואחר כך (הרה"ג אפרים כהן עמאש שליט"א, אב"ד זכור לאברהם ביתר עילית) נאבד)]

ב. יעקב הינו תלמיד חכם עני. ביום מן הימים פרצה שרפה בביתו שכיילתה את כל תכולת ביתו רח"ל, אנשי חסד נרתמו להתחיל בעבודות שיפוץ הבית, אך למשפחתו המונה עשרה נפשות לא היה היכן לשהות. כשנודע לבעל המלונית על כך, מיד הוא העמיד כמה חדרים במלונית לטובת בני המשפחה, תמורת סכום מינימלי ביותר. לאחר תקופת שהות המשפחה במלונית וחזרתם לביתם המחודש, נפטר בשיבה טובה דודו העריירי של יעקב, והשאיר לאחיינו התלמיד חכם יעקב טרם פטירתו ירושה מכובדת ביותר. האם ראוי ליעקב לשלם לבעל המלונית את מלוא דמי האירוח?

ובכן, בתחילת פרשת לך לך מסופר על מסעותיו של אברהם אבינו מחרן לארץ כנען, ומשם למצרים, ולאחר מכן בחזרתו לארץ כנען אומר הכתוב (בראשית יג, א-ג): "ויעל אברהם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו... ואברהם כבד מאוד במקנה בכסף ובזהב. וילך למסעיו... עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה". ופירש רש"י: "וילך למסעיו" - 'כשחזר ממצרים לארץ כנען, היה הולך ולן באכסניו שלן בהם בהליכתו למצרים... בחזרתו פרע הקפותיו'. (היינו שהקפיד לחזור דוקא לאותן אכסניו שלן בהן, בכדי לפרוע להן את התשלום עבור שהותו שם בלכתו למצרים). לאור הדברים ניתן לכאורה לומר גם בנוגע למקרה דנו, שראוי ליעקב לילך בדרכי אבות ולשלם לבעל המלונית את מלוא דמי האירוח. אולם נראה שאברהם אבינו נהג כן משום חסידות וקידוש ה', אבל בנוגע לאדם מהשורה לא שמענו שקיימת הנהגה מיוחדת לשלם לבעל המלונית את מלוא דמי האירוח, ואין לנו אלא את דברי המשנה (פאה ה, ד), שאפילו אדם עשיר שהיה עובר ממקום למקום ולא נותר לו מזון, רשאי ליטול לקט שכחה ופאה, ואף כשיגיע לביתו אינו חייב לשלם עבור הנ"ל, כיון שהיה עני באותה שעה. (ופריו מתוק ויקרא עמ' 238 מהגר"י וילברשטיין שליט"א. ע"ש עוד)

מצוה צ"ב בתרי"ג המצוות:

'שלא לבשל בשר בחלב'

משורשי מצוה זו, לפי הדומה שהוא כעניין מה שכתבנו במצוות מכשפה (מצוה ס), כי יש בעולם דברים שנאסר לנו תערובתן בסיבת העניין שאמרנו שם, ואפשר שתערובת הבשר עם החלב במעשה הבישול יהיה סיבת איסורו מן היסוד ההוא. וקצת ראיה לזה לפי שבא האיסור לנו במעשה התערובת אף על פי שלא נואכלנו, שנראה בזה שאין איסורו מחמת נזק אכילתו כלל, רק שלא נעשה פעולת אותו התערובת להרחקת אותו עניין שאמרנו. והיזהירו גם כן במקום אחר שאם אולי נעשה התערובת לבל נאכלהו ולא נהנה בו, להרחק העניין, ואפילו אכלו מבלי שנהנה ממנו כלל לוקה, מה שאין כן בשאר כל איסורי המאכלות, וכל זה מורה שיסוד טעמו הוא מחמת התערובת, וכעניין שאמרנו בכישוף. זה נאמר מתוך הדחק, ועדיין צריכים אנו למודעי המקובל. והרמב"ם ז"ל כתב בעניין טעם אחר, אמר כי יש עובדי עבודה זרה יעבדו במעשה תערובת בשר עם חלב, ולכן הרחיקה התורה אותו התערובת, וכל זה איננו שווה לך.

מצוה צ"ג בתרי"ג המצוות:

'שלא לזנות ברית לשבעה עממים'

וכן לכל עובד עבודה זרה'

משורשי מצוה זו, לאבד עבודה זרה וכל משמשיה מן העולם, ואלו השבעה עממים היו עיקר עבודה זרה ויסודה הראשון, ועל כן נעקרו מארצם, ונצטוונו לזרש אחריהם ולאבד זכרם לעולם, וכמו שכתבו עליהם בתורה (דברים כ, יז): "החרם תחרימם", והיא מצוה עשה בסדר ואתחנן (מצוה תכה), ושם אאריך במצוה בעזרת ה', ונגיד סיבת היות בעולם האומות הרעות למה, וכי מצוה זו בכלל המצוות הנוהגות.

מצוה צ"ד בתרי"ג המצוות:

'שלא להושיב עובד עבודה זרה'

בארצנו'

משורשי המצוה, מה שניגלה בכתוב, בשביל שלא נלמוד מכפירתם.

(מתוך ספר החינוך)

אל תקרי הליכות אלא הלכות

שאלות

(תשובות יינתנו בעלון הבא)

- א. אלחנן נפטר בשיבה טובה מן העולם והותיר אחריו בן ובת. לאלחנן היתה דירה מפוארת אותה יורש לפי דין תורה בנו היחיד, אלא שלפי חוקי המדינה כל זמן שהבת אינה חתומת על ויתור חלקה בירושת אביה, אין הבן יכול לממש את זכותו. הבת אינה מוכנה לחתום על ויתור חלקה בירושה, אלא אם כן יתן לה אחיה חצי מהדירה המפוארת, ואינה מוכנה שאחיה יפייס אותה בפיצוי כספי מסויים כגון 10% מערך הדירה, שלזה זכאית היא מצד הדין (עי' עלון קודם). עברו שנים רבות והדירה עומדת ללא מימוש, עד שבלית ברירה הסכים האח לדרישת אחותו ונתן לה חצי מהדירה המפוארת. האם זכתה האחות בחצי מדירה, או שגזל בידה?
- ב. טל כובד לשמש כסנדק בברית מילת בנו של חברו. אברהם ידידו של טל פנה אליו בבקשה להתפלל בעת יושבו על כיסא הסנדק, להצלחת הניתוח שיעבור אביו בדיוק בשעת ברית המילה, ואף שלף מכיסו 500 ש' והעבירם לידי טל חברו. בעת הברית התפלל טל מקירות ליבו להצלחת ניתוח אביו של אברהם, וברוך ה' הניתוח הצליח מעל למצופה. ומה מתברר כעת? שאימו של הנימול איננה יהודייה רח"ל. האם טל צריך להחזיר את ה- 500 ש' לאברהם?
- ג. האם מותר לרסק בשבת ארטיק או קרח לצורך אכילת תינוק?
- ד. האם מותר להפריד בשבת שני גביעי לבן או מעדנים זה מזה?
- ה. האם מותר לחתוך בשבת שלוק מהמקום המיוחד שלו (אמצע השלוק)?
- ו. האם מותר לחתוך בשבת גלולה (כדור) עם עטיפתה מתוך חפיסת גלולות?
- ז. האם מותר לתלוש בשבת את עודפי הפלסטיק (כעין שעירות) שנותרו בכלי חד פעמי?

כינור חידתי

שאלת השבוע:

כל אחד משני האדונים טוען שהעבד הנרצע שייך לו, כיצד נוכל להכריע בנידון על סמך הנקב שבאוזן העבד?

פתרון החידה מעלון הקודם:

שאלה: איזו שאלה בהלכות ברכת המזון פשטו אותה מדיני קורבן אשם תלוי?

תשובה: כתב בשו"ת 'קול בן לוי' (סי' ג, הביאו הבאר היטב סי' קפד ס"ק ו), שאדם המסופק אם אכל פת שהייתה על השולחן בעת שסעד את ליבו, מברך מספק ברכת המזון. וביאר הרב, שדומה הדבר לדין 'אשם תלוי' – קורבן שחייב להביא מי שעבר בשוגג ספק עבירה, אשר אם עוברים עליה בוודאות חייבים להביא קורבן חטאת. כגון מי שהיו לפניו שתי חתיכות בשר – אחת שומן ואחת חלב, ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו מהן אכל, הרי זה חייב להביא אשם תלוי. ונפסק להלכה (כריתות יח, רמב"ם הלכות שגגות ח, ד), שדוקא שהיו לפניו שתי חתיכות שאחד מהן הייתה של איסור חייב אשם תלוי, כי זהו מצב של 'איקבע איסורא' – שהיה לפנינו ודאי איסור, ועל מציאות זו חייבה התורה קורבן הנ"ל. וכך גם לענייננו – מאחר שאכל ושבע ממה שהיה על השולחן, והוקבעה שם גם הפת – צריך לברך מספק ברכת המזון.

העלון מוקדש לע"נ: הגר"מ מזוז זצוק"ל, הרב רפאל בן דניאלה ז"ל, ר' יעקב בן שפרה ז"ל, ולהבדיל לרפואת גבריאל בן אסתר.

לתגובות, הקדשות, ולהפצת העלון 0548432105.

6629700@gmail.com

נא לא לעיין בזמן התפילה